

УСТАНОВА АДУКАЦЫІ
«БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ ПЕДАГАГІЧНЫ ЎНІВЕРСІТЭТ
ІМЯ МАКСІМА ТАНКА»

Прарэктар па вучэбнай рабоце
А. В. Макоўчык
2021 г.

Рэгістрацыйны № УД-31-1-5-2021/вуч.

УВОДЗІНЫ Ў ЛІТАРАТУРАЗНАЎСТВА

**Вучэбная праграма
ўстановы вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне
для спецыяльнасцей:
1-02 03 01 Беларуская мова і літаратура;
1-02 03 03 Беларуская мова і літаратура. Замежная мова
(з указаннем мовы)**

2021 г.

Вучэбная праграма распрацавана на аснове адукацыйных стандартаў вышэйшай адукацыі АСВА 1-02 03 01-2021 і АСВА 1-02 03 03-2021, вучэбных планаў для спецыяльнасцей 1-02 03 01 Беларуская мова і літаратура; 1-02 03 03 Беларуская мова і літаратура. Замежная мова (з указаннем мовы).

СКЛАДАЛЬНІК:

А.І. Лугоўскі, дацэнт кафедры беларускай і замежнай літаратуры ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка», кандыдат педагагічных навук, дацэнт

РЭЦЭНЗЕНТЫ:

Я.А. Гарадніцкі, галоўны навуковы супрацоўнік Інстытута літаратуразнаўства імя Янкі Купалы ДНУ «Цэнтр даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры НАН Беларусі», доктар філалагічных навук, дацэнт;

Акушэвіч А.А., дацэнт кафедры рэдакцыйна-выдавецкіх тэхналогій УА «Беларускі дзяржаўны тэхналагічны ўніверсітэт», кандыдат філалагічных навук, дацэнт

УЗГОДНЕНА:

В.а. дырэктара

ДУА «Сярэдняя школа № 191 г. Мінска»

Ю. А. Самахвалава

РЭКАМЕНДАВАНА ДА ЗАЦВЯРДЖЭННЯ:

Кафедрай беларускай і замежнай літаратуры ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка» (пратакол № 10 ад 20.05.2021 г.)

Загладчык кафедры

І. М. Мішчанчук

Навукова-метадычным саветам ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка» (пратакол № 7 ад 15.06 2021 г.)

Афармленне вучэбнай праграмы і суправаджаючых яе матэрыялаў дзеючым патрабаванням Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь адпавядае

Метадыст вучэбна-метадычнага аддзела БДПУ

С. А. Старадуб

Дырэктар бібліятэкі

Н. П. Сяткоўская

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Вучэбная дысцыпліна «Уводзіны ў літаратуразнаўства» вивучаецца ў першым семестры першага года навучання ва ўстанове вышэйшай адукацыі і мае прапедэўтычную накіраванасць.

Мэтай вивучэння вучэбнай дысцыпліны «Уводзіны ў літаратуразнаўства» з'яўляецца стварэнне неабходнай асновы для засваення студэнтамі літаратуразнаўчых дысцыплін, якія ўваходзяць у вучэбны план.

Задачы вучэбнай дысцыпліны:

– садзейнічаць фарміраванню комплексу паняццяў пра літаратуру як мастацкую з'яву і форму грамадскай свядомасці;

– выпрацоўваць уменні навуковага аналізу твораў, вызначэння іх тэмы, ідэі, праблематыкі, раскрыцця сувязі творчасці пісьменніка з яго светапоглядам;

– навучыць вызначаць моўна-выяўленчыя сродкі, сістэмы вершаскладання, рытм, рыфму, страфу, а таксама род і асноўныя жанры мастацкіх твораў;

– праводзіць работу па актывізацыі цікаўнасці будучых педагогаў да навінак літаратуры, на якія апіраецца выкладчык пры чытанні дысцыпліны.

Месца вучэбнай дысцыпліны ў сістэме падрыхтоўкі спецыяліста, сувязі з іншымі вучэбнымі дысцыплінамі. Згодна з вучэбнымі планами па спецыяльнасцях 1–02 03 01 «Беларуская мова і літаратура», 1-02 03 03 «Беларуская мова і літаратура. Замежная мова (з указаннем мовы)» вучэбная дысцыпліна «Уводзіны ў літаратуразнаўства» ўваходзіць у кампанент установы вышэйшай адукацыі. Вучэбная дысцыпліна «Уводзіны ў літаратуразнаўства» звязана з вучэбнай дысцыплінай «Гісторыя беларускай літаратуры XI–XVI стагоддзяў», якая ўваходзіць у дзяржаўны кампанент, і вучэбнымі дысцыплінамі «Вусная народная творчасць», «Беларуская дзіцячая літаратура», якія ўваходзяць у кампанент установы вышэйшай адукацыі.

Вивучэнне вучэбнай дысцыпліны «Уводзіны ў літаратуразнаўства» павінна забяспечыць фарміраванне ў студэнтаў кампетэнцыі СК-1: дэманстраваць здольнасці аналізу, сістэматызацыі і класіфікацыі базавых літаратуразнаўчых паняццяў і фактаў.

У выніку вивучэння вучэбнай дысцыпліны «Уводзіны ў літаратуразнаўства» студэнт павінен **ведаць**:

– сутнасць і спецыфіку літаратуры;

– структуру мастацкага твора

– асноўныя мастацкія метады і літаратурныя напрамкі.

У выніку вивучэння вучэбнай дысцыпліны «Уводзіны ў літаратуразнаўства» студэнт павінен **умець**:

– вызначаць родавую і жанравую спецыфіку мастацкіх твораў, іх ідэйна-тэматычную скіраванасць;

– характарызаваць сістэму вобразаў у творы;

– вызначаць моўныя выяўленчыя сродкі (лексічныя, сінтаксічныя, фанетычныя і інш.);

– аперыраваць тэхнікай вершаскладання;

– вызначаць, да якога метаду ці напрамку адносіцца творчасць пісьменніка;

– рабіць цэласны аналіз літаратурнага твора.

У выніку вывучэння вучэбнай дысцыпліны «Уводзіны ў літаратуразнаўства» студэнт павінен **валодаць**:

– агульнай літаратуразнаўчай тэрміналогіяй, здольнасцю кваліфікавана будаваць выказванне пра літаратуразнаўчыя з’вы;

– навыкамі абагульнення і сістэматызацыі вывучанага, вылучэння галоўнага, істотнага, бачання адметнага пры параўнанні розных літаратурных твораў;

– асноўнымі падыходамі да аналізу літаратуразнаўчых катэгорый ў мастацкім тэксце.

У аснову структуравання зместу вучэбнага матэрыялу дадзенай дысцыпліны пакладзены прынцып тэматычнага падыходу, які прадугледжвае падзел вучэбнага матэрыялу на адносна самастойныя раздзелы (тэмы).

Па кожнай вучэбнай тэме ў адпаведнасці з яе мэтамі і задачамі па фарміраванні і развіцці ў студэнтаў кампетэнцыі СК-1 выкладчык (кафедра) праектуе і рэалізуе канкрэтныя педагагічныя тэхналогіі.

Асноўнымі тэхналогіямі навучання з’яўляюцца: праблемнае навучанне (праблемнае выкладанне, пошукавы метады); камунікатыўныя тэхналогіі, заснаваныя на актыўных формах і метадах навучання (дыскусія, круглы стол, прэзентацыя, работа ў групах); асобна арыентаваная тэхналогія, а таксама тэхналогіі дыстанцыйнага навучання.

Агульная колькасць гадзін, колькасць аўдыторных гадзін, форма атрымання вышэйшай адукацыі, размеркаванне аўдыторных гадзін, форма атэстацыі.

Вывучэнне вучэбнай дысцыпліны «Уводзіны ў літаратуразнаўства» (спецыяльнасці 1–02 03 01 «Беларуская мова і літаратура», 1-02 03 03 «Беларуская мова і літаратура. Замежная мова (з указаннем мовы)») разлічана на 100 гадзін. З іх 48 аўдыторных гадзін: 24 лекцыйных і 24 практычных. Форма атэстацыі – экзамен (I семестр).

Арганізацыя самастойнай работы студэнтаў. Пры вывучэнні вучэбнай дысцыпліны «Уводзіны ў літаратуразнаўства» выкарыстоўваюцца такія формы самастойнай работы, як выкананне індывідуальных заданняў на практычных занятках пад кантролем выкладчыка, выкананне індывідуальных заданняў пазааўдыторна (самастойная работа студэнтаў), напісанне рэфератаў, падрыхтоўка дакладаў для выступлення на студэнцкіх навуковых канферэнцыях і інш.

Усяго гадзін па праграме 100, з іх аўдыторных 48, лекцыйныя – 24 гадзіны, практычныя – 24 гадзіны.

Семестр	Усяго	Лекцыйныя	Практычныя	Самастойная работа студэнтаў	Форма кантролю
I	100	24	24	52	Экзамен

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА МАТЭРЫЯЛУ

Тэма 1. Агульныя праблемы літаратуразнаўства

1.1 Літаратуразнаўства як навука

Асноўныя раздзелы літаратуразнаўства. Гісторыя літаратуры, яе суадносіны з гісторыяй цывілізацыі. Тэорыя літаратуры. Тэорыя літаратуры і метадалогія. Паэтыка як літаратуразнаўчая дысцыпліна і як сістэма вобразнага адлюстравання свету. Паэтыка агульная, гістарычная, функцыянальная, параўнальная, нарматыўная, практычная і інш. Літаратурная крытыка. Асоба крытыка.

Літаратуразнаўства і іншыя навуковыя дысцыпліны: эстэтыка (распрацоўка тэарэтычных праблем мастацтва), філасофія (філасофія – эстэтыка – тэорыя літаратуры – гісторыя літаратуры – літаратурная крытыка), гісторыя (сацыякультурны кантэкст), псіхалогія (унутраны свет, псіхалогія мастацкай творчасці), эканоміка (знешнія фактары развіцця літаратурнага працэсу), тэалогія (біблейная аснова твораў), сацыялогія, герменеўтыка, этыка, матэматыка і кібернетыка (напісанне вершаў з дапамогай ЭВМ, статыстычныя падлікі з дапамогай камп'ютараў, машынны пераклад тэксту).

Дапаможныя літаратуразнаўчыя дысцыпліны: тэксталогія і яе адгалінаванні (палеаграфія, дыпламатыка, сфрагістыка, атрыбуцыя), гістарыяграфія, бібліятэказнаўства.

Сумежныя дысцыпліны: фалькларыстыка, этнаграфія, літаратурнае краязнаўства, кнігазнаўства, бібліятэказнаўства, музейзнаўства.

1.2 Спецыфіка мастацкай літаратуры

Віды пазнання: навуковае і мастацка-эстэтычнае, іх мэты і сродкі. Паняцце аб прыгожым. Паняцце аб эстэтычным ідэале. Суадносіны аб'ектыўнага і суб'ектыўнага. Мастацкі вобраз як форма адлюстравання рэчаіснасці мастацтвам, «канкрэтная і той самы час абагульненая карціна жыцця людзей, створаная з дапамогаю вымыслу і якая мае эстэтычнае значэнне» (Л. Цімафееў).

Тыпы мастацтва па спосабу адлюстравання рэчаіснасці: прасторавы, часавы, сінтэтычны.

Літаратура як від мастацтва. Прадмет літаратуры. Месца мастацкай літаратуры ў гісторыка-культурным кантэксце. Літаратура і іншыя віды мастацтва (выяўленчае мастацтва, музыка). Падзел літаратуры паводле характару вобразнага адлюстравання на мастацкую, публіцыстычную, дакументальную, дыдактычную, эпістальную. Падзел літаратуры на прозу, паэзію і драматургію. Дзіцячая літаратура. Масавая літаратура. Нацыянальнае і агульначалавечае ў літаратуры. Грамадзянскасць літаратуры. Тэорыя «чыстага мастацтва», або «мастацтва для мастацтва». Герметызм як супрацьлегласць грамадзянскасці. Літаратура і гуманізм. Мастацкі пераклад як від творчасці. Віды мастацкага перакладу: аўтарскі, аўтарызаваны, паслоўны, падрадкавы, вольны, дакладны.

Функцыі літаратуры: эстэтычная, выхаваўчая, пазнавальная, камунікатыўная, геданічная.

1.3 Праблема аўтара

Формы прысутнасці аўтара ў творы. Аўтар біяграфічны як асоба па-за мастацкім творам, у гістарычнай рэальнасці. Невядомы аўтар у славеснасці розных народаў (аэд, бард, жанглёр, шпільман, музы'ка і інш.). Аўтар-стваральнік, дэміург, майстар, «эстэтычна дзеючы суб'ект» (Бахцін). Імпліцытны (абстрактны) аўтар. Экспліцытны (драматызаваны) аўтар. Наратар (драматызаваны апавядальнік). Паняцце пра лірычнага героя. Уяўны апавядальнік.

Творчая лабараторыя пісьменніка. Псіхалогія творчасці. Рэчаіснасць і асоба пісьменніка. Перадумовы творчага працэсу. Талент. Натхненне. Назіранне. Уяўленне. Інтуіцыя. Этапы творчага працэсу: узнікненне творчай задумы, падрыхтоўчы этап, напісанне твора, апрацоўка і перапрацоўка тэксту.

Тэма 2. Літаратурны твор

2.1 Цэласнасць і структура літаратурнага твора

Паняцце пра твор і тэкст. Падтэкст, кантэкст, генатэкст, інтэртэкст, звыштэкст, метатэкст. Паняцце пра рамачны (дадатковы, пабочны) тэкст. Рамачныя кампаненты тэксту. Асноўны тэкст і яго прыкметы.

Змест і форма як філасофска-эстэтычныя, літаратуразнаўчыя катэгорыі. Структура твора і яго фармальна-змястоўныя кампаненты (канцэптуальны ўзровень, узроўні арганізацыі твора як мастацкага цэлага, «унутранай формы» і знешняй формы, паводле М. Мешчаракавай). Адзінства формы і зместу. Паняцце аб змястоўнасці формы. Сутнасць фармалізму і вульгарнага сацыялагізму ў мастацкай літаратуры.

2.2 Канцэптуальны ўзровень літаратурнага твора

Тэматыка, праблематыка, ідэя, пафас. Віды тэм у дачыненні да рэальнасці (актуальныя, гістарычныя, агульначалавечыя, «вечныя»). Ідэя – асноўная абагульняльная думка ў творы. Інтэрпрэтацыя мастацкага вымыслу, магчымасці яго неадназначнага разумення. Ідэя аб'ектыўная і аўтарская. Сувязь тэмы з мастацкай ідэяй і праблематыкай твора. Сукупнасць праблем і іх месца ў творы (галоўная, другасная): філасофскія, сацыяльна-палітычныя, маральна-этычныя, нацыянальна-гістарычныя. Паняцце аб тэндэнцыйнасці літаратуры. Пафас і яго віды (гераічны, трагічны, драматычны, рамантычны, сатырычны, камічны).

2.3 Узровень арганізацыі твора як мастацкага цэлага

Сюжэт, канфлікт, кампазіцыя. Сюжэт у сістэме мастацкага твора. Разнавіднасці літаратурных сюжэтаў: сюжэты, пабудаваныя на рэальнай жыццёвай аснове, выдуманая сюжэты, запазычаныя сюжэты. Вандроўныя (традыцыйныя, класічныя) сюжэты. Асноўныя элементы сюжэта і іх значэнне ў творы. Хранікальная і канцэнтрычная пабудова сюжэтаў. Сюжэтныя лініі ў вялікім мастацкім творы. Сюжэт і канфлікт. Канфлікт – рухаючая сіла развіцця сюжэту. Віды канфліктаў: сацыяльны, псіхалагічны (знешні і ўнутраны), сямейна-бытавы і інш. Сутнасць «тэорыі» бесканфліктнасці ў мастацкай літаратуры. Асаблівасці канфлікту ў драматычных творах. Сюжэт і фабула: агульнае і адметнае. Залежнасць сюжэта ад родавай і жанравай спецыфікі твора. Адметнасць сюжэта ў лірыцы. Сюжэтныя і пазасюжэтныя элементы, іх суразмернасць і ўзаемадзеянне.

Кампазіцыя як спосаб арганізацыі мастацкага матэрыялу у творы. Паняцце пра архітэктоніку. Рэтраспекцыя, інверсія. Мастацкае адзінства твораў, аб'яднаных агульнай задумай, тэмай, ідэяй, вобразамі. Сістэма персанажаў. Пейзаж, інтэр'ер, мастацкая дэталь як элементы кампазіцыі. Асаблівасці лірычнай кампазіцыі: амебейная, анафарычная, кальцавая, ланцуговая кампазіцыя. Пункт гледжання ў творы і яго планы.

2.4 Мастацкі свет літаратурнага твора (узровень «унутранай формы») і яго структура

Вобразны свет твора. Паняцце пра аб'ект і суб'ект адлюстравання. Віды вобразаў: па прадмету адлюстравання (вобразы людзей, жывёл, пейзаж, інтэр'ер, падзеі), эстэтычнай афарбоўцы (прыгожае, узвышанае, трагічнае, камічнае), ступені абагульнення (агульначалавечае, нацыянальнае). Вобраз і знак (матэрыяльны прадмет як прадстаўнік і намеснік іншага прадмета). Паняцце пра архетып.

Спосабы характарыстыкі вобраза-персанажа, сродкі яго стварэння. Паняцці «персанаж – характар – тып». Прыёмы стварэння персанажаў. Партрэт. Сістэма персанажаў у творы. Тыпалогія персанажаў. Антыгерой у літаратуры. Прадметны свет твора. Пейзаж і яго мастацкія функцыі. Віды пейзажу. Рэч. Інтэр'ер як сродак характарыстыкі персанажа. Інтэр'ер у структуры сюжэта.

Мастацкая дэталь і яе віды.

Час і прастора ў творы. Хранатоп (па М.Бахціну) і віды мастацкага часу і мастацкай прасторы. Суб'ект адлюстравання (лірычны суб'ект, вобраз аўтара, апавядальнік у творы).

2.5 Узровень знешняй формы мастацкага твора. Мова мастацкай літаратуры

Мова мастацкай літаратуры з пункту гледжання гісторыі і тэорыі. Мова народная, літаратурная і мова мастацкай літаратуры. Выяўленчыя, выяўленча-выразныя сродкі ў літаратуры. Іх мастацкія функцыі.

Паэтычная лексіка і яе асаблівасці. Роля слоўнікавага складу ў стварэнні мастацкага вобраза. Мастацкая мова з пункту гледжання яе функцыянальных (кніжная, размоўная, мова радыё і кіно, публічная мова) і экспрэсіўных (афіцыйная, урачыстая, інтымная, насмешлівая, фаміль'ярная) разнавіднасцей. Мастацкая мова з пункту гледжання яе паходжання і сферы ўжывання (архаізмы, гістарызмы, дыялектызмы, прафесіяналізмы, жарганізмы і г.д.). Макаранічная мова. Эўфемізмы. Паняцці пра сінанімію, полісемію. Выкарыстанне пісьменнікам антонімаў і амонімаў.

Троп: вызначэнне паняцця. Класіфікацыя тропаў. Тропы аўтарскія і агульнамоўныя. Простыя тропы (параўнанне, эпітэт) і іх выкарыстанне ў літаратуры. Складаныя тропы (метафара, метанімія, сімвал, алегорыя, гіпербала, літота і інш.). Іх мастацкая функцыя ў творы.

Паэтычны сінтаксіс. Стылістычныя (сінтаксічныя, інтанацыйныя) фігуры. Паўторы і віды паўтараў (анафара, эпіфара, кальцо, стык, бяззлучнікавасць, шматзлучнікавасць і інш.). Віды і формы парушэння сувязі паміж словамі (інверсія, анакалуф, эліпсіс і інш.). Рытарычныя фігуры (рытарычны зваротак,

рытарычнае пытанне і інш.). Градацыя. Фразеалагізмы. Паняцці пра тэмпарытм і колан.

Паэтычная фанетыка (эўфоніка). Рытм. Рыфма. Гукапіс. Алітэрацыя. Асананс. Дысананс. Анафара. Эпіфара. Гукаперайманне. Паранімія.

Тэма 3. Вершазнаўства

3.1 Віды мастацкага слова

Два віды мастацкага слова. Адрозненне паэзіі ад прозы. Вершазнаўства як галіна літаратуразнаўчай навукі. Яго асноўныя раздзелы. Адрозненне паэзіі ад проста верша. Структурна-змястоўнае адзінства верша. Паняцці пра вершаваны рытм, метр, вершаваны памер.

3.2 Сістэмы вершаскладання

Антычнае (метрычнае) вершаскладанне і яго асноўныя памеры (гекзаметр, пентаметр). Традыцыі антычнай сістэмы вершаскладання ў еўрапейскай, у т.л. беларускай, літаратуры.

Сілабічнае вершаскладанне (сілабіка). Сілабічны верш у славеснасці розных народаў. Выкарыстанне сілабічнага верша ў жанрах пасланняў, прадмоў, у творчасці С. Полацкага і інш.

Танічнае вершаскладанне (тоніка). Паходжанне ад народна-паэтычнай традыцыі. Роля перакладной літаратуры. Паняцце «танічны верш» (дольнік, тактавік, акцэнтны верш).

3.3 Сілаба-танічнае вершаскладанне

Паняцце пра памер і стапу і яе мадыфікацыі. Рытмічныя вызначэнні верша. Метр. Вершаваны памер. Паўза. Клаўзула. Гукавыя паўторы.

Паняцце пра рыфму і яе віды (па складоваму саставу, па сугучнасці, па размяшчэнні ў радках страфы). Рыфма канцавая, унутраная і пачатковая. Рэдкая рыфма. Экзатычная рыфма. Банальная рыфма. Спосабы рыфмоўкі. Белы верш.

Верлібр (свабодны верш).

3.4 Строфіка

Строфіка як раздзел вершазнаўства і як сукупнасць строф. Віды строф. Простыя віды: двухрадкоўі, трохрадкоўі і інш. Класічныя (складаныя) віды строф: (ад шасці да шаснаццаці радкоў). Цвёрдыя страфічныя формы (санет, трыялет, секстына, тэрцыны, актава, рандэль, рандо, анегінская страфа, хоку, танка і інш.). Вянок санетаў. Вянок вяноў санетаў. Вольная страфа.

Тэма 4. Літаратурныя роды, віды і жанры

4.1 Літаратурныя роды

Літаратурны род як спосаб вобразнага адлюстравання рэчаіснасці. Тры роды мастацкай літаратуры: дыскусійнасць пытання. Іх адрозненні па мэтах, прадмету і форме адлюстравання, па адносінах аўтара да перастворанага ім. Змест і функцыі родаў літаратуры. Узаемапранікненне эпасу, лірыкі і драмы. Формы адлюстравання рэчаіснасці: апавяданне (яго падзейныя і непадзейныя элементы), прамая мова персанажаў (маналог, дыялог). Эпас як апавед пра мінулае, гістарычнае і міфалагічнае. Паняцце пра лірычны род. Спецыфіка бессюжэтнай прозы. Драматычны род і яго агульная характарыстыка.

Паэзія і проза: агульнае і падобнае (спецыфіка і форма адлюстравання свету і яго прадмет, сюжэтна-кампазіцыйная будова твораў, іх вобразны свет, мастацкая мова).

4.2 Літаратурныя віды і жанры

Паняцце пра літаратурны від як унутрыродавую і міжродавую катэгорыю.

Жанр – «гістарычна складзены тып літаратурнага твора», «форма праяўлення літаратурных родаў і відаў». Яго тыпалагічныя ўласцівасці. Паняцці пра жаравы змест і жанравую форму.

Асноўныя літаратурныя віды і жанры.

У лірыцы: філасофска-медытатыўныя творы (медытацыя, пасланне, стансы, ямбы, філасофскі верш), велічальныя (гімн, ода, дыфірамб, панегірык, мадрыгал, эпітафія, эпіталама), песенныя (раманс, песня, серэнада, марш, баркарола), сатырычныя (эпіграма, пародыя, інвектыва, сатыра). Лірыка грамадзянская, філасофская, пейзажная, інтымная.

У эпасе: эпאпея, раман (рыцарскі, пастаральны, махлярскі, сацыяльна-псіхалагічны, сямейна-бытавы, гістарычны, прыгодніцкі, дэтэктыўны, навукова-фантастычны), аповесць, апавяданне, гумарэска, нарыс, фельетон, памфлет.

У драме: трагедыя, камедыя (сацыяльна-бытавая, сатырычная, лірычная), драма (сацыяльна-псіхалагічная, гераічная, лірычная, сацыяльна-бытавая), трагікамедыя.

Жанры ліра-эпічныя (балада, паэма, версет) і ліра-драматычныя (байка, драматычная паэма).

Тэма 5. Літаратурны працэс

5.1 Літаратурны працэс і яго асноўныя заканамернасці

Паняцце пра літаратурны працэс. Заканамернасці літаратурна-мастацкага развіцця. Сувязь літаратурнага працэсу з грамадска-палітычнымі абставінамі ў краіне, з эстэтычнымі ідэаламі пэўнага гістарычнага перыяду, з распацаванасцю літаратурнай мовы. Умовы ўзнікнення літаратурнага працэсу. Асноўныя прыкметы літаратурнага працэсу: масавасць і бесперапыннасць літаратурных з'яў і фактаў, пісьменніцкія ўзаемасувязі і ўзаемаўплывы, пераемнасць і развіццё літаратурных традыцый. Традыцыі і наватарства. Паняцце аб паскораным развіцці літаратуры.

Літаратурны працэс на Беларусі.

5.2 Мастацкі метады і стыль. Літаратурны напрамак

Мастацкі (творчы) метады як сукупнасць прынцыпаў ідэйна-мастацкага пазнання і вобразнага адлюстравання рэчаіснасці. Метады і светапогляд мастака слова.

Рамантычны і рэалістычны тыпы творчасці пісьменніка.

Асноўныя мастацкія метады: класіцызм, сентыменталізм, рамантызм, рэалізм (крытычны, сацыялістычны).

Паняцце пра літаратурны напрамак. Літаратурныя напрамкі у межах аднаго мастацкага метаду, іх падабенства і адрозненне (пафас, галоўны герой). Натуралізм. Сімвалізм. Футурызм. Імажынізм.

Мастацкі стыль. Мнагазначнасць тэрміну. Стыль пісьменніка. Яго залежнасць ад метаду і напрамку, ад таленту, светапогляду і творчага вопыту мастака слова. Стылёвая плынь. Суаднесенасць стылю з мастацкім метадам (сентыментальны, рамантычны, рэалістычны стылі).

**ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНАЯ КАРТА ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЫ
«УВОДЗІНЫ Ў ЛІТАРАТУРАЗНАЎСТВА»
(дзённая форма атрымання адукацыі)**

Нумар раздзела, тэмы	Назва раздзела, тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін				Самастойная работа студэнтаў	Магэрыяльнае забеспячэнне заняткаў (наглядныя, метадычныя дапаможнікі і інш.)	Літаратура	Форма кантролю заняткаў
		Лекцыі	Практычныя (семінарскія) заняткі	Лабараторныя заняткі	Кіруемая самастойная работа студэнтаў				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Уводзіны ў літаратуразнаўства	24	24			52			
1	Агульныя праблемы літаратуразнаўства	2	4			7			
1.1	<i>Літаратуразнаўства як навука</i> 1. Асноўныя галіны літаратуразнаўства. 2. Паэтыка як літаратуразнаўчая дысцыпліна і як сістэма вобразнага адлюстравання свету. 3. Дапаможныя дысцыпліны літаратуразнаўства. 4. Сумежныя дысцыпліны літаратуразнаўства.	1				2	Табліца «Асноўныя галіны і дапаможныя дысцыпліны літаратуразнаўства».	Асн.: [1] [2] Дад.: [1] [5] [10]	
1.2	<i>Спецыфіка мастацкай літаратуры</i> 1. Паняцце аб прыгожым. 2. Прадмет літаратуры. 3. Месца літаратуры сярод іншых відаў мастацтва. 4. Асноўныя функцыі мастацкай літаратуры.	1				1	Слайды «Жывапіс Беларусі». Фотаздымкі сцэн са спектакляў Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы («Хто смяецца апошнім», «Трыбунал», «Чорная панна Нясвіжа»).	Асн.: [2] [3] Дад.: [5] [9] [10]	

1.2.1	<i>Мастацкі пераклад як від творчасці</i> 1. Паняцце пра мастацкі пераклад. 2. Віды мастацкага перакладу. 3. Супастаўленне мастацкага перакладу на іншыя мовы паэмы Якуба Коласа «Новая зямля». 4. Аналіз перакладаў на беларускую мову твораў А.С. Пушкіна.		2			2	Пераклады на рускую, польскую, украінскую і англійскую мовы паэмы Я. Коласа «Новая зямля». Пераклады на беларускую мову твораў А.С. Пушкіна («Яўгеній Анегін», «Палтава» і інш.).	Асн.: [2] Дад.: [4]	Фронтальнае і індывідуальнае апытванне. Письмовая праца (мастацкі пераклад).
1.3	<i>Праблема аўтара</i> 1. Формы прысутнасці аўтара ў творы. 2. Паняцце пра лірычнага героя. 3. Уяўны апавядальнік. 4. Псіхалогія творчасці. 5. Перадумовы творчага працэсу. 6. Этапы творчага працэсу. 7. Творчая лабараторыя пісьменніка.		2			2	Тэксты для аналізу	Асн.: [2] Дад.: [5]	Фронтальнае і індывідуальнае апытанне. Вусныя і пісьмовыя паведамленні.
2	Літаратурны твор	8	10			22			
2.1	<i>Цэласнасць і структура літаратурнага твора</i> 1. Паняцце аб літаратурным творы як аб сістэмна-цэласным адзінстве. 2. Катэгорыя формы і зместу твора. 3. Адзінства зместу і формы. 4. Паняцце аб змястоўнай форме.	1				2	Табліцы «Тэкст», «Змест мастацкага твора», «Змест і форма».	Асн.: [2] Дад.: [2] [5] [9]	
2.2	<i>Канцэптуальны ўзровень літаратурнага твора</i> 1. Віды тэм у дачыненні да рэальнасці. 2. Ідэя – асноўная абагульняльная думка ў творы. 3. Сукупнасць праблем і іх месца ў творы. 4. Пафас і яго віды.	1				2	Табліцы «Тэмы», «Праблема», «Ідэя мастацкая».	Асн.: [2] Дад.: [1] [5]	
2.3	<i>Узровень арганізацыі твора як мастацкага цэлага</i> 1. Сюжэт, яго віды. 2. Сюжэт і фабула. 3. Канфлікт – рухаючая сіла развіцця сюжэту.	2				3	Табліцы «Форма мастацкага твора», Прынцыпы пабудовы сюжэта», «Канфлікт»	Асн.: [2] [3] [10]	

	4. Віды канфліктаў. 5. «Тэорыя бесканфліктнасці» ў літаратуры. 6. Кампазіцыя як спосаб арганізацыі мастацкага матэрыялу ў творы. 7. Паняцце пра архітэктоніку. 8. Пазасюжэтныя элементы ў кампазіцыі.									
2.3.1	<i>Кампазіцыя і сюжэт эпічных і драматычных твораў.</i> 1. Аналіз кампазіцыі і сюжэту камедыі К.Крапівы «Хто смяецца апошнім». 2. Аналіз кампазіцыі і сюжэту аповесці В. Быкава «Знак бяды».		2				2	Табліца «Кампазіцыя літаратурнага твора». Тэксты камедыі К. Крапівы «Хто смяецца апошнім» і аповесці В. Быкава «Знак бяды».	Асн.: [2] Дад.: [3] [4]	Аналіз твораў, гутарка па пытаннях
2.4	<i>Мастацкі свет літаратурнага твора (узровень «унутранай формы») і яго структура</i> 1. Мастацкі вобраз як форма адлюстравання рэчаіснасці мастацтвам. 2. Тэрміны «вобраз», «дзеіная асоба», «персанаж», «герой», «характар», «тып», «архетып». 3. Тыпалогія персанажаў. 4. Праблема прататыпу. 5. Вымысел у мастацкай творчасці.	2					3	Табліцы «Віды вобразаў-персанажаў», «Адносіны паміж персанажамі».	Асн.: [1] [2] [3] Дад.: [3] [5] [10]	Падрыхтоўка рэфератаў
2.4.1	<i>Прыёмы стварэння характару (вобраза) ў мастацкім творы (на прыкладзе рамана І. Мележа «Людзі на балоце»)</i> 1. Партрэт. 2. Характарыстыка. 3. Інтэр'ер. 4. Паказ прыроды. 5. Мастацкая дэталі.		2				2	Табліца «Прыёмы стварэння мастацкага вобраза чалавека». Тэкст рамана І. Мележа «Людзі на балоце».	Асн.: [2] Дад.: [4] [8] [9]	Праца ў падгрупах. Літаратурны дыктант.
2.5	<i>Узровень знешняй формы мастацкага твора. Мова мастацкай літаратуры</i> 1. Народная мова, літаратурная мова, мова мастацкай літаратуры. 2. Асноўныя функцыі мовы. 3. Тропы. 4. Простыя тропы (параўнанне, эпітэт).	2					2	Табліцы «Мастацкая мова (мова мастацкай літаратуры)», «Тропы», «Слова (з пункту гледжання паходжання і сферы выкарыстання)».	Асн.: [2] Дад.: [4] [5]	Падрыхтоўка рэфератаў

	5. Складанья тропы (метафара, метанімія, сімвал, алегорыя, гіпербала, літота і інш.).									
2.5.1	<i>Выкарыстанне слоўнікавага багацця народнай мовы</i> 1. Сінонімы. Антонімы. Амонімы. Эўфемізмы. Вульгарызмы. Дыялектызмы. Архаізмы. Гістарызмы. Неалагізмы. Наватворы. Макаранічная мова. 2. Праца з мастацкімі тэкстамі.		2				2	Тэксты для аналізу	Асн.: [2] Дад.: [3] [5]	Складанне картатэкі
2.5.2	<i>Выкарыстанне трыпаў у мастацкай літаратуры</i> 1. Эпітэт. 2. Метафара. 3. Метанімія. 4. Праца з мастацкімі тэкстамі.		2				2	Тэксты для аналізу	Асн.: [2] Дад.: [3] []	Конкурс на лепшы прыклад з мастацкай літаратуры.
2.5.3	<i>Паэтычны сінтаксіс. Фоніка</i> 1. Асноўныя сродкі паэтычнага сінтаксісу. 2. Паэтычная фанетыка (фоніка).		2				2	Тэксты для аналізу	Асн.: [2] [5] Дад.: [3] [5]	Рэйтынгавая кантрольная работа №1.
3	Вершазнаўства	6	4				12			
3.1	<i>Віды мастацкага слова</i> 1. Два віды мастацкага слова. Адрозненне паэзіі ад прозы. 2. Вершазнаўства як галіна літаратуразнаўчай навукі. Яго асноўныя раздзелы. 3. Структурна-змястоўнае адзінства верша. 4. Паняцці пра вершаваны рытм, метр, вершаваны памер.	1					2	Камп'ютарная прэзентацыя “Вершасклананне” Тэксты для аналізу	Асн.: [2] Дад.: [5] [6]	
3.2	<i>Сістэмы вершаскладання</i> 1. Антычнае вершаскладанне. 2. Сілабічная сістэма вершаскладання. 3. Танічная сістэма вершаскладання. 4. Сілаба-танічнае вершаскладанне.	1					2	Камп'ютарная прэзентацыя “Вершасклананне” Тэксты для аналізу	Асн.: [2] Дад.: [1] [6]	

3.3	<i>Сілаба-танічнае вершаскладанне</i> 1. Паняцце пра памер і стапу і яе мадыфікацыі. 2. Вершаваны памер. Паўза. Клаўзула. Гукавыя паўторы. 3. Паняцце пра рыфму і яе віды (па складоваму саставу, па сугучнасці, па размяшчэнні ў радках страфы). 4. Рыфма канцавая, унутраная і пачатковая. Рэдкая, экзатычная. Банальная рыфма. 5. Спосабы рыфмоўкі. Белы верш. 6. Верлібр (свабодны верш).	2				2	Камп'ютарная прэзентацыя “Сілаба-танічная сістэма вершаскладання”. Практыкум “Ад верша метрычнага да танічнага” Тэксты для аналізу.	Асн.: [2] Дад.: [6] [8]	
3.3.1	<i>Асаблівасці сілаба-танічнага вершаскладання</i> 1. Стапа і вершаваны памер. 2. Рыфма. 3. Вызначэнне сілабатонікі ў мастацкіх творах.		2			2		Асн.: [2] Дад.: [3] [5] [6]	Тэст
3.4	<i>Строфіка</i> 1. Строфіка як раздзел вершазнаўства і як сукупнасць строф. 2. Віды строф. Простыя віды: двухрадкоўі, трохрадкоўі і інш. 3. Класічныя (складаныя) віды строф: (ад шасці да шаснаццаці радкоў). 4. Цвёрдыя страфічныя формы (санет, трыялет, секстына, тэрцыны, актава, рандэль, рандо, анегінская страфа, хоку, танка і інш.). 5. Вянок санетаў. Вянок вяноў санетаў. 6. Вольная страфа.	2				2	Камп'ютарная прэзентацыя “Строфіка” Тэксты для аналізу	Асн.: [2] Дад.: [1] [3] [6]	Творчая работа. Напісанне ўласных вершаў у форме санета, трыялета, актавы, хоку, танка.
3.4.1	<i>Асаблівасці строф</i> 1. Спосабы ўтварэння, тыпалогія і класіфікацыя строф. 2. Цвёрдыя страфічныя формы. 3. Нетрадыцыйныя формы вершаў. 4. Пераходныя і змешаныя формы верша.		2			2	Практыкум “Віды складаных строфаў. Класічныя віды строфаў”. Тэксты для аналізу.	Асн.: [2] Дад.: [1] [3] [6]	Аналіз вершаў Рэйтынгавая кантрольная работа №2
4	Літаратурныя роды, віды і жанры	4	4			6			

4.1	<i>Літаратурныя роды</i> 1. Літаратурны спосаб вобразнага адлюстравання рэчаіснасці. 2. Тры роды мастацкай літаратуры: дыскусійнасць пытання. Узаемапранікненне эпасу, лірыкі і драмы. 3. Эпас як аповед пра мінулае, гістарычнае і міфалагічнае. 4. Паняцце пра лірычны род. Спецыфіка бессюжэтнай прозы. 5. Драматычны род і яго агульная характарыстыка. 6. Паэзія і проза: агульнае і падобнае.	1				2	Табліцы «Роды і віды мастацкай літаратуры (спосабы вобразнага адлюстравання рэчаіснасці)», «Паэзія і проза: падабенства і адрозненне», «Формы адлюстравання рэчаіснасці». Аўдыёзапіс сцэны са спектакля па п'есе К. Крапівы «Хто смяецца апошнім» (даклад Гарлахвацкага).	Асн.: [1] [2] [3] Дад.: [1] [4] [5] [8]	
4.2	<i>Літаратурныя віды і жанры</i> 1. Паняцце пра літаратурны від як унутрыродавую і міжродавую катэгорыю. 2. Жанр як катэгорыя літаратуразнаўства. 3. Асноўныя літаратурныя віды і жанры. 4. Жанры і віды лірыкі. 5. Жанры эпасу. 6. Жанры драмы. 7. Ліра-эпічныя і ліра-драматычныя жанры.	3	4			4	Табліцы «Жанравыя формы», «Жанры змешанай формы (міжродавыя формы)», «Паэзія і проза: падабенства і адрозненне», «Формы адлюстравання рэчаіснасці». Тэксты мастацкіх твораў розных жанраў.	Асн.: [1] [2] [3] Дад.: [5] [8]	Складанне літаратуразнаўчых слоўнікаў
5	Літаратурны працэс	4	2			5			
5.1	<i>Літаратурны працэс і яго асноўныя заканамернасці</i> 1. Паняцце пра літаратурны працэс. Заканамернасці літаратурна-мастацкага развіцця. 2. Традыцыі і наватарства.	1				2	Схема «Асноўныя перыяды літаратурнага працэсу».	Асн.: [1] [2] Дад.: [2] [9]	

	3. Паняцце аб паскораным развіцці літаратуры. 4. Літаратурны працэс на Беларусі.									
5.2	<i>Мастацкі стыль і метады. Літаратурны напрамак</i> 1. Паняцце аб мастацкім стылі. 2. Метады, напрамак, школа. 3. Асноўныя мастацкія метады (класіцызм, сентыменталізм, рамантызм, рэалізм).	3	2			3	Табліцы «Мастацкі метады», «Асноўныя метады», «Асноўныя напрамкі еўрапейскай літаратуры». Рэпрадукацыі твораў жывапісу: «Групавы партрэт» І. Аляшкевіча, «Стары кравец» Ю. Пэна, «Партрэт А. Міцкевіча», І. Аляшкевіча, «Салдат першай дывізіі» К. Малевіча.	Асн.: [1] [2] [3] Дад.: [2] [7] [8]	Падрыхтоўка прэзентацый. Рэйтынгавая кантрольная работа № 3.	
6	Усяго гадзін	24	24			52			Экзамен	

ІНФАРМАЦЫЙНА-МЕТАДЫЧНАЯ ЧАСТКА ЛІТАРАТУРА

Асноўная літаратура

1. Лугоўскі, А. І. Тэорыя літаратуры [Электронны рэсурс] : вучэб.-метадыч. комплекс для спецыяльнасцей 1–02 03 01 “Беларуская мова і літаратура”; 1-02 03 03 “Беларуская мова і літаратура. Замежная мова (з указаннем мовы)” / А. І. Лугоўскі, І. М. Гоўзіч // Рэпозіторый БДПУ. – Рэжым доступу: <http://elib.bspu.by/handle/doc/132>. – Дата доступу: 20.05.2021.

2. Лугоўскі, А. І. Уводзіны ў літаратуразнаўства [Электронны рэсурс] : вучэб.-метадыч. комплекс для спецыяльнасцей 1–02 03 01 “Беларуская мова і літаратура”; 1-02 03 03 “Беларуская мова і літаратура. Замежная мова (з указаннем мовы)” / А. І. Лугоўскі // Рэпозіторый БДПУ. – Рэжым доступу: <http://elib.bspu.by/handle/doc/2318>. – Дата доступу: 19.05.2021.

3. Хомякова, О. Р. Введение в литературоведение [Электронный ресурс] : учеб.-метод. комплекс для специальностей 1-02 03 02 “Русский язык и литература”; 1-02 03 04 “Русский язык и литература Иностранный язык (с указанием языка)” / О. Р. Хомякова // Репозиторий БГПУ. – Режим доступа: <http://elib.bspu.by/handle/doc/345>. – Дата доступа: 18.05.2021.

Дадатковая літаратура

1. Введение в литературоведение : учеб. пособие / Л. В. Чернец и др. ; под ред. Л. В. Чернец. – Изд. 2-е, перераб. и доп. – М. : Вышш. шк., 2006. – 649 с.

2. Есин, А. Б. Принципы и приемы анализа литературного произведения : учеб. пособие / А. Б. Есин. – 10-е изд. – М. : Флинта : Наука, 2010. – 244 с.

3. Рагойша, В. П. Паэтычны слоўнік / В. П. Рагойша. – 3-е выд., дапрац. і дап. – Мінск : Беларус. навука, 2004. – 576 с.

4. Рагойша, В. П. Уводзіны ў літаратуразнаўства : вучэб. дапам. / В. П. Рагойша. – Мінск : Беларус. энцыкл., 2011. – 386 с.

5. Рагойша, В. Тэорыя літаратуры ў тэрмінах : дапам. / В. Рагойша. – Мінск : Беларус. энцыкл., 2001. – 384 с.

6. Рагойша, В.П. Асновы вершазнаўства / В. П. Рагойша. – Мінск : Звязда, 2013. – 240 с.

7. Турышева, О. Н. Теория и методология зарубежного литературоведения / О. Н. Турышева. – М. : Наука : Флинта, 2012. – 160 с.

8. Уводзіны ў літаратуразнаўства : хрэстаматыя : вучэб. дапам. / аўт.-уклад. М. І. Мішчанчук, М. Ф. Шаўлоўская. – 3-е выд., перапрац. і дап. – Мінск : ІВЦ Мінфіна, 2004. – 364 с.

9. Хомякова, О. Р. Теория литературы : учеб. пособие для студентов вузов / О. Р. Хомякова. – Минск : Респ. ин-т высш. шк., 2013. – 359 с.

10. Яцухна, В. І. Тэорыя літаратуры : дапам. для студэнтаў філал. спец. ВНУ / В. І. Яцухна. – Гомель : Гомел. дзярж. ун-т, 2006. – 279 с.

МЕТАДЫЧНЫЯ РЭКАМЕНДАЦЫІ ПА АРГАНІЗАЦЫІ САМАСТОЙНАЙ РАБОТЫ СТУДЭНТАЎ

Самастойная работа студэнтаў арганізуецца дэканатамі, кафедрамі, выкладчыкамі УВА ў адпаведнасці з Палажэннем аб самастойнай працы студэнтаў.

Мэтай самастойнай работы з'яўляецца авалоданне асноўнымі навыкамі і ўменнямі для выканання самастойнай работы. Пры выкананні самастойнай работы павінны быць створаныя ўмовы, пры якіх будзе забяспечана актыўная роля студэнтаў у самстойным атрыманні ведаў і сістэматычным выкарыстанні іх на практыцы.

Задачами самастойнай работы студэнтаў з'яўляюцца:

- актывізацыя вучэбна-пазнавальнай дзейнасці студэнтаў;
- фарміраванне ўменняў і навыкаў самстойнага авалодання ведамі;
- фарміраванне ўменняў і навыкаў самстойнага прымянення ведаў на практыцы;
- самаразвіццё і самўдасканаленне.

Кіруемая самастойная работа студэнтаў прадугледжвае выкананне кантрольных прац, падрыхтоўку дакладаў па вызначанай тэматыцы, канспектаванне навуковай, навукова-папулярнай, хрэстаматыйнай літаратуры, рэферыраванне і анатаванне прафесійна арыентаваных тэкстаў.

ПЕРАЛІК РЭКАМЕНДАВАНЫХ СРОДКАЎ ДЫЯГНОСТЫКІ

- гутарка;
- тэсціраванне;
- вуснае і пісьмовае паведамленне;
- рэферат;
- вусны і пісьмовы аналіз мастацкіх тэкстаў;
- экзамен.

КРЫТЭРЫП АЦЭНКІ ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ

10 (дзесяць) балаў, залічана:

сістэматызаванья, глыбокія і поўныя веды па ўсіх раздзелах вучэбнай праграмы ўстанова вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне, а таксама па асноўных пытаннях, якія выходзяць за яе межы;

дакладнае выкарыстанне навуковай тэрміналогіі (у тым ліку на замежнай мове), пісьменны, лагічна правільны выклад адказу на пытанні;

бездакорнае валоданне інструментарыем вучэбнай дысцыпліны, уменне яго эфектыўна выкарыстоўваць пры пастаноўцы і вырашэнні навуковых і прафесійных задач;

выяўленая здольнасць самастойна і творча вырашаць складаныя праблемы ў нестандартнай сітуацыі;

поўнае і глыбокае засваенне асноўнай і дадатковай літаратуры па вывучаемай вучэбнай дысцыпліне;

уменне вольна арыентавацца ў тэорыях, канцэпцыях і кірунках па вывучаемай вучэбнай дысцыпліне і даваць ім аналітычную ацэнку, выкарыстоўваць навуковыя дасягненні іншых дысцыплін;

творчая самастойная праца на практычных, лабараторных занятках, актыўны творчы ўдзел у групавых абмеркаваннях, высокі ўзровень культуры выканання заданняў.

9 (дзевяць) балаў, залічана:

сістэматызаванья, глыбокія і поўныя веды па ўсіх раздзелах вучэбнай праграмы ўстанова вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

дакладнае выкарыстанне навуковай тэрміналогіі (у тым ліку на замежнай мове), пісьменны, лагічна правільны выклад адказу на пытанні;

валоданне інструментарыем вучэбнай дысцыпліны, уменне яго эфектыўна выкарыстоўваць пры пастаноўцы і вырашэнні навуковых і прафесійных задач;

здольнасць самастойна і творча вырашаць складаныя праблемы ў нестандартнай сітуацыі ў межах вучэбнай праграмы ўстанова вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

поўнае засваенне асноўнай і дадатковай літаратуры, рэкамендаванай вучэбнай праграмай ўстанова вышэйшай адукацыі па вывучаемай вучэбнай дысцыпліне;

уменне арыентавацца ў тэорыях, канцэпцыях і кірунках па вывучаемай вучэбнай дысцыпліне і даваць ім аналітычную ацэнку;

сістэматычная, актыўная самастойная праца на практычных, лабараторных занятках, творчы ўдзел у групавых абмеркаваннях, высокі ўзровень культуры выканання заданняў.

8 (восем) балаў, залічана:

сістэматызаванья, глыбокія і поўныя веды па ўсіх раздзелах вучэбнай праграмы ўстанова вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне ў аб'ёме вучэбнай праграмы ўстанова вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

выкарыстанне навуковай тэрміналогіі (у тым ліку на замежнай мове), пісьменны, лагічна правільны выклад адказу на пытанні, уменне рабіць абгрунтаваныя высновы і абагульненні;

валоданне інструментарыем вучэбнай дысцыпліны (метадамі комплекснага аналізу, тэхнікай інфармацыйных тэхналогій), уменне яго выкарыстоўваць пры пастаноўцы і вырашэнні навуковых і прафесійных задач;

здольнасць самастойна вырашаць складаныя праблемы ў межах вучэбнай праграмы ўстанова вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

засваенне асноўнай і дадатковай літаратуры, рэкамендаванай вучэбнай праграмай ўстанова вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

уменне арыентавацца ў тэорыях, канцэпцыях і кірунках па вивучаемай вучэбнай дысцыпліне і даваць ім аналітычную ацэнку;

актыўная самастойная праца на практычных, лабараторных занятках, сістэматычны ўдзел у групавых абмеркаваннях, высокі ўзровень культуры выканання заданняў.

7 (сем) балаў, залічана:

сістэматызаваныя, глыбокія і поўныя веды па ўсіх раздзелах вучэбнай праграмы ўстанова вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

выкарыстанне навуковай тэрміналогіі (у тым ліку на замежнай мове), пісьменны, лагічна правільны выклад адказу на пытанні, уменне рабіць абгрунтаваныя высновы і абагульненні;

валоданне інструментарыем вучэбнай дысцыпліны, уменне яго выкарыстоўваць пры пастаноўцы і вырашэнні навуковых і прафесійных задач;

вольнае валоданне тыповымі рашэннямі ў рамках вучэбнай праграмы ўстанова вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне, засваенне асноўнай і дадатковай літаратуры, рэкамендаванай вучэбнай праграмай ўстанова вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

уменне арыентавацца ў асноўных тэорыях, канцэпцыях і кірунках па вивучаемай вучэбнай дысцыпліне і даваць ім аналітычную ацэнку;

самастойная праца на практычных, лабараторных занятках, удзел у групавых абмеркаваннях, высокі ўзровень культуры выканання заданняў.

6 (шэсць) балаў, залічана:

дастаткова поўныя і сістэматызаваныя веды ў аб'ёме вучэбнай праграмы ўстанова вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

выкарыстанне неабходнай навуковай тэрміналогіі, пісьменны, лагічна правільны выклад адказу на пытанні, уменне рабіць абагульненні і абгрунтаваныя высновы;

валоданне інструментарыем вучэбнай дысцыпліны, уменне яго выкарыстоўваць пры вырашэнні вучэбных і прафесійных задач;

здольнасць самастойна выкарыстоўваць тыповыя рашэнні ў межах вучэбнай праграмы ўстанова вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

засваенне асноўнай літаратуры, рэкамендаванай вучэбнай праграмай ўстанова вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

уменне арыентавацца ў базавых тэорыях, канцэпцыях і кірунках па вывучаемай дысцыпліне і даваць ім параўнальную ацэнку;

актыўная самастойная праца на практычных, лабараторных занятках, перыядычны ўдзел у групавых абмеркаваннях, высокі ўзровень культуры выканання заданняў.

5 (пяць) балаў, залічана:

дастатковыя веды ў аб'ёме вучэбнай праграмы ўстановы вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

выкарыстанне навуковай тэрміналогіі, пісьменны, лагічна правільны выклад адказу на пытанні, уменне рабіць высновы;

валоданне інструментарыем вучэбнай дысцыпліны, уменне яго выкарыстоўваць пры вырашэнні вучэбных і прафесійных задач;

здольнасць самастойна выкарыстоўваць тыповыя рашэнні ў межах вучэбнай праграмы ўстановы вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

засваенне асноўнай літаратуры, рэкамендаванай вучэбнай праграмай установы вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

уменне арыентавацца ў базавых тэорыях, канцэпцыях і кірунках па вывучаемай вучэбнай дысцыпліне і даваць ім параўнальную ацэнку;

самастойная праца на практычных, лабараторных занятках, фрагментарны ўдзел у групавых абмеркаваннях, дастатковы ўзровень культуры выканання заданняў.

4 (чатыры) балы, залічана:

дастатковы аб'ём ведаў у межах адукацыйнага стандарту вышэйшай адукацыі;

засваенне асноўнай літаратуры, рэкамендаванай вучэбнай праграмай установы вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

выкарыстанне навуковай тэрміналогіі, лагічны выклад адказу на пытанні, уменне рабіць высновы без істотных памылак;

валоданне інструментарыем вучэбнай дысцыпліны, уменне яго выкарыстоўваць пры вырашэнні стандартных (тыповых) задач;

уменне пад кіраўніцтвам выкладчыка вырашаць стандартныя (тыповыя) задачы;

уменне арыентавацца ў асноўных тэорыях, канцэпцыях і кірунках па вывучаемай вучэбнай дысцыпліне і даваць ім ацэнку;

праца пад кіраўніцтвам выкладчыка на практычных, лабараторных занятках, дапушчальны ўзровень культуры выканання заданняў.

3 (тры) балы, незалічана:

недастаткова поўны аб'ём ведаў у рамках адукацыйнага стандарту вышэйшай адукацыі;

веданне часткі асноўнай літаратуры, рэкамендаванай вучэбнай праграмай установы вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

выкарыстанне навуковай тэрміналогіі, выклад адказу на пытанні з істотнымі, лагічнымі памылкамі;

слабое валоданне інструментарыем вучэбнай дысцыпліны, некампетэнтнасць пры вырашэнні стандартных (тыпавых) задач;

няўменне арыентавацца ў асноўных тэорыях, канцэпцыях і кірунках па вивучаемай вучэбнай дысцыпліне;

пасіўнасць на практычных і лабараторных занятках, нізкі ўзровень культуры выканання заданняў.

2 (два) балы, незалічана:

фрагментарныя веды ў рамках адукацыйнага стандарту вышэйшай адукацыі;

веды асобных літаратурных крыніц, рэкамендаваных вучэбнай праграмай установы вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

няўменне выкарыстоўваць навуковую тэрміналогію вучэбнай дысцыпліны, наяўнасць у адказе грубых, лагічных памылак;

пасіўнасць на практычных і лабараторных занятках, нізкі ўзровень культуры выканання заданняў.

1 (адзін) бал, незалічана:

адсутнасць ведаў (і кампетэнцый) у рамках адукацыйнага стандарту вышэйшай адукацыі, адмова ад адказу, адсутнасць на атэстацыі без уважлівай прычыны.

ПЕРАЛІК ЗАДАННЯЎ І КАНТРОЛЬНЫХ МЕРАПРЫЕМСТВАЎ САМАСТОЙНАЙ РАБОТЫ СТУДЭНТАЎ

п/п	Назватэмы	Колькасць гадзін на СРС	Заданні	Форма выканання
I СЕМЕСТР				
1.1	<i>Літаратуразнаўства як навукa</i>	2	Вывучыць адпаведны матэрыял і падрыхтаваць вусныя адказы па тэмах: 1. Сувязь літаратуразнаўства з іншымі навуковымі дысцыплінамі. 2. Літаратуразнаўчая тэрміналогія. Слоўнікі.	Вусная праверка атрыманых ведаў, кантрольныя пытанні
1.2	<i>Спецыфіка мастацкай літаратуры</i>	3	Вывучыць адпаведны матэрыял і падрыхтаваць вусныя адказы па тэмах: 1. Поліфункцыянальнасць мастацкай літаратуры. 2. Мастацкі пераклад як від творчасці.	Вусная праверка атрыманых ведаў, кантрольныя пытанні
1.3	<i>Праблема аўтара</i>	2	Вывучыць адпаведны матэрыял і падрыхтаваць вусныя адказы па тэмах: 1. Аўтарскае права. 2. Творчая лабараторыя пісьменніка. 3. Этапы творчага працэсу. 4. Літаратурныя псеўданімы.	Вусная праверка атрыманых ведаў, кантрольныя пытанні
2.1	<i>Цэласнасць і структура літаратурнага твора</i>	2	Вывучыць адпаведны матэрыял і падрыхтаваць вусныя адказы па тэмах: 1. Кампаненты зместу і формы. 2. Сутнасць фармалізму і вульгарнага сацыялагізму ў мастацкай літаратуры.	Вусная праверка атрыманых ведаў, кантрольныя пытанні
2.2	<i>Канцэптуальны ўзровень літаратурнага твора</i>	3	Вывучыць адпаведны матэрыял і падрыхтаваць вусныя адказы па тэмах: 1. Тэматыка творчасці пісьменніка (на прыкладзе двух-трох аўтараў). 2. Вечныя тэмы. 3. Аўтарская ідэя і аб'ектыўная ідэя твора. 4. Пафас ў мастацкай літаратуры.	Вусная праверка атрыманых ведаў, кантрольныя пытанні

2.3	<i>Узровень арганізацыі твора як мастацкага цэлага</i>	6	<p>Вывучыць адпаведны матэрыял і падрыхтаваць вусныя адказы па тэмах:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Запасычаныя сюжэты. 2. І. Замоцін пра асаблівасці сюжэта паэмы Я. Коласа “Новая зямля”. 3. Мастацкае адзінства твораў, аб’яднаных агульнай задумай, тэмай, ідэяй, вобразамі. 	Вусная праверка атрыманых ведаў, кантрольныя пытанні.
2.4	<i>Мастацкі свет літаратурнага твора</i>	5	<p>Вывучыць адпаведны матэрыял і падрыхтаваць вусныя адказы па тэмах:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Свет мастацкага твора ў разуменні Д.Ліхачова [10, с. 311-313]. Канспект [10, с. 329-334]. 2. Прыёмы стварэння персанажаў. 3. Вечныя вобразы і іх мадыфікацыі. 	Вусная праверка атрыманых ведаў, кантрольныя пытанні, канспект.
2.5	<i>Узровень зместу мастацкага твора. Мова мастацкай літаратуры</i>	6	<p>Вывучыць адпаведны матэрыял і падрыхтаваць вусныя адказы па тэмах:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мова народная, літаратурная і мова мастацкай літаратуры. 2. Мова паэзіі і мова прозы. 3. Ідэйна-мастацкія функцыі мовы. 	Вусная праверка атрыманых ведаў, кантрольныя пытанні
3.1	<i>Віды мастацкага твора</i>	2	<ol style="list-style-type: none"> 1. Паэзія і проза : падабенства і адрозненне. 	Вусная праверка атрыманых ведаў, кантрольныя пытанні
3.2	<i>Сістэмы вешаскладання</i>	2	<p>Вывучыць адпаведны матэрыял і падрыхтаваць вусныя адказы па тэмах:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Роля С. Полацкага ў развіцці сілабічнага вершаскладання. 2. Сутнасць рэформы вершаскладання, праведзенай ў 18 ст. Традзіякоўскім і Ламаносавым. 3. Народнае вершаскладанне. 	Вусная праверка атрыманых ведаў, кантрольныя пытанні
3.3	<i>Сілаба-танічнае вершаскладанне.</i>	4	<p>Вывучыць адпаведны матэрыял і падрыхтаваць вусныя адказы па тэмах:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Падабенства тэрміналогіі ў антычнай і сілаба-танічнай сістэмах вершаскладання. 	Вусная праверка атрыманых ведаў, кантрольныя пытанні. Канспект

			2 Адметнасць метрычнага верша паводле М. Грынчыка. Канспект [10,с. 329-334]. 3. Клаўзула і рыфма. Віды рыфмы.	
3.4	<i>Строфіка</i>	4	Вывучыць адпаведны матэрыял і падрыхтаваць вусныя адказы па тэмах: 1. Астрафічны верш. 2. Цвёрдыя формы верша. 3. М. Багдановіч як даследчык тэорыі і гісторыі санета. Канспект [10,с. 107-108].	Вусная праверка атрыманых ведаў, кантрольныя пытанні. Канспект
4.1	<i>Літаратурныя роды</i>	2	Вывучыць адпаведны матэрыял і падрыхтаваць вусныя адказы па тэмах: 1. Роля Арыстоцеля, Гегеля, Бялінскага ў распрацоўцы тэорыі літаратурнага роду. 2. Асаблівасці мовы лірыкі, эпасу і драмы. 3. Міжродавая інтэрферэнцыя.	Вусная праверка атрыманых ведаў, кантрольныя пытанні
4.2	<i>Літаратурныя віды і жанры</i>	4	Вывучыць адпаведны матэрыял і падрыхтаваць вусныя адказы па тэмах: 1. Гістарычная эвалюцыя рамана як літаратурнага жанру. 2. Мастацка-дакументальныя і мастацка-публіцыстычныя жанры. 3. Нетрадыцыйныя і новыя жанры ў беларускай літаратуры.	Вусная праверка атрыманых ведаў, кантрольныя пытанні
5.1	<i>Літаратурны працэс і яго асноўныя заканамернасці</i>	2	Вывучыць адпаведны матэрыял і падрыхтаваць вусныя адказы па тэмах: 1. Перыядызацыя сусветнага літаратурнага працэсу. 2. Асноўныя паняцці і тэрміны тэорыі літаратурнага працэсу.	Вусная праверка атрыманых ведаў, кантрольныя пытанні
5.2	<i>Мастацкі метады і стыль</i>	3	Вывучыць адпаведны матэрыял і падрыхтаваць вусныя адказы па тэмах: 1. Стыль, стылявая плынь, стылявая манера, стылізацыя: сутнасць тэрмінаў. 2. Стылі мовы. 3. Прадуктыўныя і непрадуктыўныя мастацкія метады.	Вусная праверка атрыманых ведаў, кантрольныя пытанні
УСЯГО ЗА І СЕМЕСТР		52		

ПРАТАКОЛ УЗГАДНЕННЯ ВУЧЭБНАЙ ПРАГРАМЫ
па вывучаемай дысцыпліне
з іншымі дысцыплінамі спецыяльнасці

Назва вучэбнай дысцыпліны, вывучэнне якой звязана з дысцыплінай вучэбнай праграмы	Кафедра, якая забяспечвае вывучэнне гэтай дысцыпліны	Прапановы кафедры аб зменах у змесце вучэбнай праграмы	Рашэнне, прынятае кафедрай, якая распрацавала вучэбную праграму (з указаннем даты і нумара пратакола)
Вусная народная творчасць	кафедра беларускай і замежнай літаратуры	Вывучэнне літаратурных жанраў будаваць на супастаўленні з фальклорнымі	20.05.2021 Пратакол № 10
Гісторыя беларускай літаратуры XI–XVI стагоддзяў	кафедра беларускай і замежнай літаратуры	Пры вывучэнні ўсяго курса абапірацца на веды студэнтаў, якія яны атрымоўваюць на занятках па гісторыі беларускай літаратуры.	20.05.2021 Пратакол № 10
Беларуская дзіцячая літаратура	кафедра беларускай і замежнай літаратуры	Пры вывучэнні тэмы “Літаратурныя роды, віды, жанры” выкарыстоўваць міжпрадметныя сувязі.	20.05.2021 Пратакол № 10